

Νεκροταφεία

Εκτός του οικισμού της αρχαίας Αιανής και σε πολλές θέσεις γύρω απ' αυτόν εντοπίσθηκαν αγροικίες, συστάδες τάφων αλλά και εκτεταμένα νεκροταφεία εποχής Χαλκού και Σιδήρου, αρχαϊκών, κλασικών, ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων.

Ανατολικά της πόλης του λόφου της Μεγάλης Ράχης και σε απόσταση 1 χλμ. περίπου, στη θέση Τσκάρια αποκαλύφθηκε το μεγάλο Ανατολικό Νεκροταφείο. Ένα μέρος του νεκροταφείου αυτού είχε ερευνηθεί τα έτη 1985-1986 και είχαν αποκαλυφθεί 80 τάφοι με ένταξη από τον 4° ως το 2°-1° αι. π.Χ. Η έρευνα ξανάρχισε το 2005 και ολοκληρώθηκε το 2008, ως σωστική ανασκαφή, μετά τη διαπίστωση διάλυσης ταφών από τις αρόσεις, με την αποκάλυψη συνολικά 257 τάφων. Η ολοκλήρωση και της μελέτης των ευρημάτων του νεκροταφείου αυτού θα δώσει τη δυνατότητα να περιγράψει αναλυτικά η ιδιαιτερότητα του τοπικού κεραμεικού εργαστηρίου της Αιανής, από τον 4° ως το 2°-1° αι. π.Χ., και να επιβεβαιώσει την παράδοση της πρωτοπορίας των εργαστηρίων της Αιανής και τη διαχρονικότητά τους, που διαπιστώνεται από την Εποχή Χαλκού και διαρκεί ως τα ρωμαϊκά χρόνια, τόσο στην κεραμική και κοροπλαστική όσο και στην πλαστική και μεταλλοτεχνία. Διαπιστώσαμε ότι στο χώρο της νεότερης έρευνας το νεκροταφείο είναι οργανωμένο σε δέκα σειρές λάκκων, που ανοίγονται κυρίως στο μαλακό ασβεστόλιθο με κατεύθυνση βορειοανατολική-νοτιοδυτική. Από τις ταφές αυτές ελάχιστες παρέμειναν ασύλητες από την αρχαιότητα, αντίθετα με ό,τι διαπιστώθηκε στις 80 της πρώτης περιόδου, από τις οποίες οι περισσότερες ήταν ασύλητες. Οι λάκκοι περιείχαν ενταφιασμούς και ελάχιστοι είχαν καύσεις.

Για την εναπόθεση των νεκρών χρησιμοποιούνταν και ξύλινα φέρετρα ή φορεία, ενώ ο νεκρός τοποθετούνταν με το κεφάλι είτε στη μια είτε στην άλλη στενή πλευρά. Αποτελεί σχεδόν κανόνα η εναπόθεση προς τα άκρα (πόδια) των κτερισμάτων, που ήταν κυρίως πήλινα αγγεία και περιορισμένος αριθμός μεταλλικών αντικειμένων, ενώ σπάνια ήταν τα χρυσά και λίγα τα νομίσματα. Με δεδομένη τη μεγάλη έκταση του νεκροταφείου συμπεραίνουμε ότι εξυπηρετούσε μεγάλο αριθμό κατοίκων της πόλης.

Διαπιστώνουμε ότι έθαβαν εδώ συγχρόνως, αλλά και ότι οι λάκκοι χρησιμοποιούνταν από τις ίδιες οικογένειες με κάποια χρονική διαδοχή. Στα αντικείμενα, που συνόδευαν τους νεκρούς στον άλλο κόσμο, αποτυπώνονται συνήθειες και έθιμα των ανθρώπων και μάλιστα στη διάρκεια πολλών αιώνων.

Αξιοσημείωτη είναι η παρουσία σιδερένιων και χάλκινων στλεγγίδων, ανάμεσά τους μία ενεπίγραφη, των μέσων του 4ου αι. π.Χ., φέρει ενσφράγιστο το όνομα ΑΔΑΜΑΣ στη λαβή, ως όνομα κατόχου ή κατασκευαστή καθώς και οι ομάδες πήλινων αγγείων τοπικών εργαστηρίων.

Σε μία άλλη συστάδα τάφων δυτικά της αρχαίας πόλης και σε απόσταση μόλις 200 μ. απο αυτή ανασκάφηκαν κιβωτιόσχημοι με πλάκες τάφοι Εποχής Σιδήρου, από τα κτερίσματα των οποίων ξεχωρίζουν δύο αγγεία με αμαυρόχρωμη διακόσμηση, ενώ στον ίδιο χώρο υπήρχαν και λακκοειδείς του 4ου αι. π.Χ. περισσότερο κατεστραμμένοι από τις αρόσεις, κτέρισμα των οποίων ήταν και μια χάλκινη κύλικα.

Τα νεκροταφεία της αρχαίας πόλης δεν περιορίζονταν σε ένα συγκεκριμένο και οργανωμένο χώρο. Όπως αναφέραμε, συστάδες τάφων διαφόρων εποχών υπήρχαν σε πολλούς χώρους γύρω από τον οικισμό και όπου η επίχωση ήταν μικρή διαλύθηκαν από τις αρόσεις (ιδιαίτερα μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και τον εμφύλιο που ακολούθησε], όταν οι κάτοικοι άρχισαν να εγκαταλείπουν την κτηνοτροφία, να γίνονται αναδασμοί και οι βοσκότοποι να μετατρέπονται σε καλλιεργήσιμους αγρούς. Στη διάλυση των τάφων συνέβαλε και η γεωμορφολογία της περιοχής που αποτελείται από διαδοχικά χαμηλά υψώματα. Έτσι στους χέρσους επικλινείς χώρους εντοπίσαμε μισοδιαλυμένες ταφές και μάλιστα σε μία τα κτερίσματα είχαν εμφανιστεί στην επιφάνεια και ευτυχώς δεν είχαν διασκορπιστεί.

Βορειοανατολικά της αρχαίας πόλης, στη θέση Λειβάδια, και σε απόσταση 1000 μ. περίπου εντοπίστηκε ένα περισσότερο εκτεταμένο νεκροταφείο με λακκοειδείς τάφους Εποχής Σιδήρου, αρχαϊκών και κλασικών χρόνων και ενός κτιστού κιβωτιόσχημου. Οι περισσότερες ταφές είχαν διαταραχθεί κατά την αρχαιότητα και διασώθηκαν ελάχιστες αδιατάρακτες. Από τα ευρήματα ξεχωρίζει μελανόμορφη πρόχους με παράσταση μαινάδας ανάμεσα σε σατύρους που αποτελεί προϊόν τοπικού εργαστηρίου και εντάσσεται στις αρχές του 5ου αι. π.Χ.